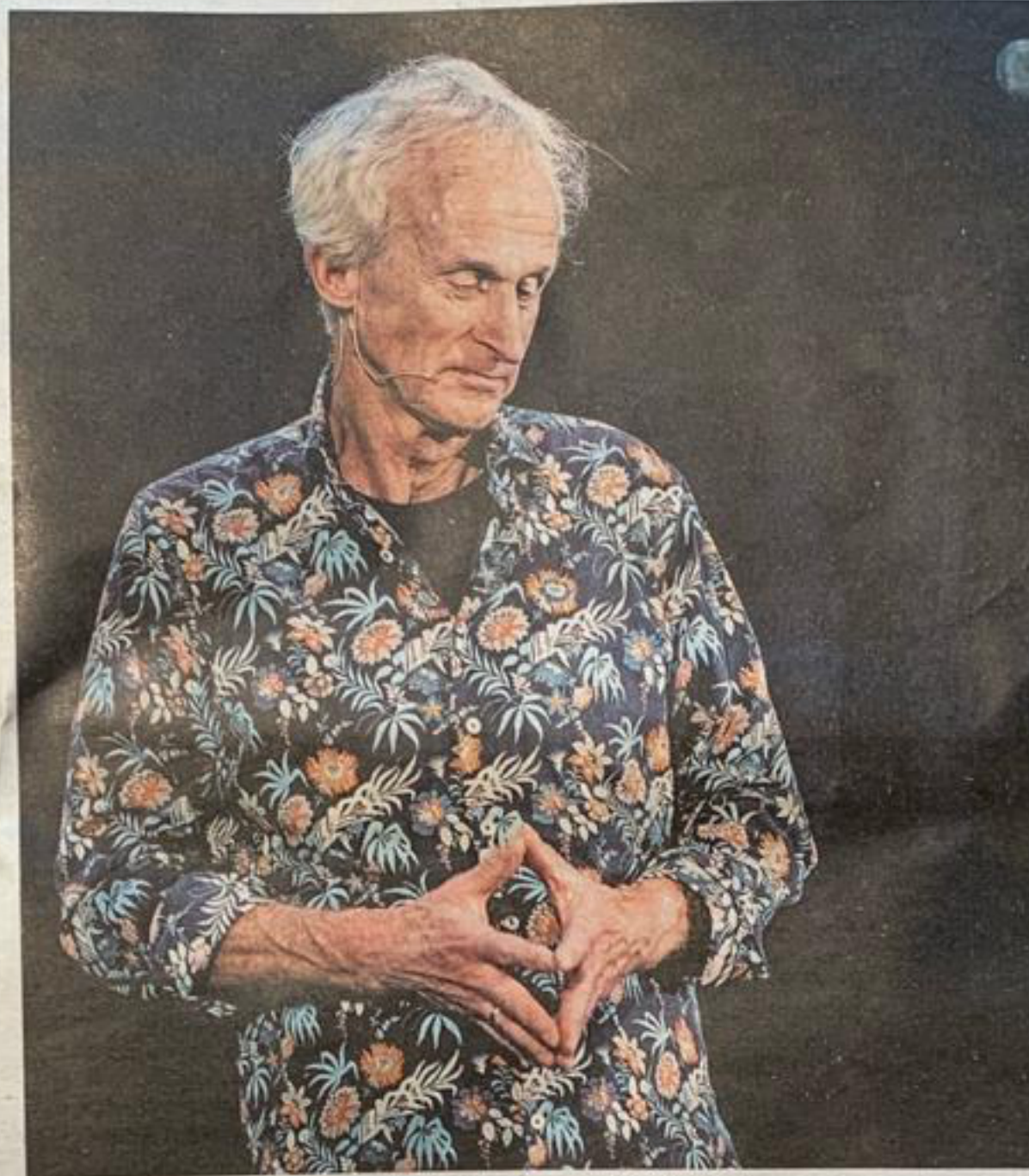

Cabaretier, liedschrijver en voorganger Rob Favier worstelde zingend met zijn vaders dementie.

INTERVIEW • LEON VAN STEENSEL BEELD CHRISTEIN VAN HOFFEN

'Het was vaak tragiekomisch'

'Ik weet niet of het uitgestelde verwerking is', zegt Rob Favier over zijn lied 'Papa, Nu Jij Kind Bent'. Zijn vader overleed in 2010 na een lange periode met dementie. Dit jaar gaf de liedschrijver, voorganger en cabaretier het voor het eerst een creatieve plek en dat maakte veel los. 'Ik heb veel geleerd over de kracht van humor.'

Rob Favier over de dementie van zijn vader: 'We verwerkten het ieder op onze eigen manier. Ik heb in weinig zoveel aan humor gehad als in deze situatie.'

'Papa, Nu Jij Kind Bent' is een nummer dat er moest komen. 'Ik begrijp niet hoe het creatieve brein werkt', vertelt Rob Favier. 'Mijn vader is al in 2010 overleden, het proces van dementie was voor ons heel ontluisterend. Ik heb hem zelf begraven. Drie weken later overleed mijn moeder en in die tijd werd ook ons eerste kleinkind geboren. Het was een rare tijd. Ik dacht dat ik het een plek had gegeven. Tot er al die jaren later opeens de behoefte was om dit lied te schrijven.'

Cabaretier, liedschrijver en voorganger Rob Favier (69) start in december een serie van vier oudejaarsconference-avonden onder de titel *Blikvanger*. Vorig jaar debuteerde het bewuste lied 'Papa, Nu Jij Kind Bent' voor het eerst op zo'n oudejaarsconference, al schreef hij het er niet voor, legt hij uit bij hem thuis in Groot-Ammers uit. Eind september verscheen het lied als single (op Wereld Alzheimer Dag) en vorige maand zette Alzheimer Nederland het in de schijnwerpers. Het is een opvallend nummer, zeker voor een artiest wiens motto 'muziek met een glimlach' is. Maar het moest er dus komen.

weg naar huis

In het nummer beschrijft Favier zijn eigen rouwproces bij het stapsgewijs verliezen van zijn vader zoals hij hem kende. Zoals vaak bij dementie was de praktijk moeilijk direct in een tekst te vatten. 'Het begon toen mijn vader bij

zijn vaste kapper was geweest en de weg naar huis niet meer wist. Toen begrepen we dat er iets mis was. En dat werd gaandeweg erger. Sommige dementerende mensen worden lieve knuffeldieren. Sommigen worden agressief en achterdochtig. Mijn vader werd het laatste, wat

De laatste nacht zaten mijn broer en ik naast zijn bed. Het gehoor zou het laatste zintuig zijn dat afsterft, dus fluisterden we nog veel in zijn oor.

heel heftig was voor mijn moeder. Zijn karakter speelde hem ook parten.' Hij vervolgt: 'Laat ik voorop stellen dat ik goede ouders had, maar een paar dingen vond ik wel lastig. Mijn vader was best autoritair. Hij had nooit 'problemen', was altijd stoer en flink, en had voor de buitenwacht alles goed voor elkaar. Al prikte je daar zo doorheen. Ik heb een keer in zijn hart gekoken toen hij op zijn 59e een lichte hartinfarct

kreeg. In het ziekenhuis lag hij toen in mijn armen te huilen van angst. Toen hij opknapte, ging er elke keer weer een nieuw luikje dicht. Hij voelde denk ik dat hij de controle verloor. Dat maakte het onbespreekbaar.'

Draaiden de rollen om toen hij dement werd? Dat jij 'de stoere zorgher' werd?

'Een beetje wel. Hij takelde af en viel van het voetstuk waar ik vroeger last van heb gehad. Ik mocht het nooit met hem oneens zijn. Later begrijp je dat daar veelal onzekerheid achter zit. Maar nu werd hij afhankelijk van mij. Dat stopte ik ook in het liedje, het beeld dat hij nu mijn hand vastpakt zoals ik de zijne vroeger als kind. Maar echt zijn rol overnemen ... nee. We verwerkten het ieder op onze eigen manier. Ik heb in weinig zoveel aan humor gehad als in deze situatie. Mijn broer vond het ingewikkelder - vooral als mijn vader zich agressief of boos uitte. Dan zei ik: "Het is niet iets om op hem kwaad over te worden. Hij is ziek."

Hoe uitte die humor zich?

'Dat zat hem vaak in wat we met anderen afspraken om hem toch wat om de tuin te leiden en zo over zichzelf heen te laten stappen. Mijn vader dacht regelmatig op een camping in Duitsland te zitten en belde mij vanuit zijn kamer op met de vraag wanneer hij toch weer naar Nederland kon komen. Ik beschreef zijn kamer, vroeg of hij dingen herkende (dat was

zo) en zei toen dat hij dan toch gewoon al thuis was. Mijn vader reageerde blij en dankbaar, om daarna te vragen: "... en wanneer mag ik nu naar huis?"

Toen hij uit huis geplaatst moest worden en naar het verpleeghuis ging, ben ik een dag met hem naar de dierentuin gegaan. Mijn broer verhuisde zijn inboedel ondertussen. In de dierentuin begon mijn vader opeens te huilen. Hij verlangde zo naar rust, vertelde hij. Ik zag mijn kans schoon en beloofde hem een plek om tot rust te komen. We seinden het verpleeghuis in, dat het spel meespeelde. Hij werd hartelijk ontvangen en boos verzet bleef uit. Dat was ook zo toen hij een nieuwe bril nodig had en ik met de opticien had afgesproken dat deze zijn oude bril zou schoonmaken, even 'iets moest nakijken' en mijn vader zo ongemerkt met een nieuwe bril weer vertrok. Het leerde me veel over de kracht van humor in verdriet. Niet om dat verdriet te ontkennen, maar als middel, als keuze voor jezelf om er mee om te gaan. Daarom is de film *La vita è bella*, waarin een vader in oorlogstijd zijn kinderen een andere werkelijkheid voorschotelt, een van mijn favoriete films. De situaties waren vaak tragiekomisch. Het klinkt gek, maar ergens heeft het mij goed gedaan dat mijn vader van zijn voetstuk viel. Niet uit wraakgevoel, maar meer omdat het mijn gevoel van eigenwaarde deed opleven.'

lang rouwproces

Het lied eindigt niet met een vrome kreet maar gaat in muzikale zin, in de melodie 'omhoog'. Het heeft als het ware een open einde ...

'Dat was een geweldige vondst van Jan Willem van Delft. Hij maakte samen met mijn zoon Peter het arrangement en legde uit: "Nu zie je hem als het ware weglopen of -vliegen." Dat was mooi; haast zoals we afscheid van hem namen. De laatste nacht zaten mijn broer en ik naast zijn bed. Het gehoor zou het laatste zintuig zijn dat afsterft, dus fluisterden we nog veel in zijn oor. Hij was in een foetushouding geëindigd, het leven haast letterlijk omgekeerd. Het lied eindigen met een vroom statement vond ik te makkelijk. Ik wilde het probleem van dementie niet bagatelliseren. Zeker niet als het zo'n lang rouwproces is. Ik wilde het juist breder toegankelijk maken. Wij kijken naar de verschijnselen van dementie en die zijn vaak ontluisterend. Maar het is als hersenziekte voor mij strikt genomen niet anders dan een hartziekte of kanker. Ik kijk daar vanuit mijn geloof ook niet anders naar. Ook christenen vallen onder de natuurwetten. Met de waarom-vraag heb ik niet echt geworsteld - daar heb ik met mijn eigen gezondheid al een ander mee te stellen gehad (Favier kreeg in 2015 een infarct en later twee keer een hartstilstand, red.). Het lied eindigt nu met de woorden "we houden je in alles vast: de weg die jij vergeet ... de weg die niemand weet".'

Dementie lijkt vaak ook erfelijk. Denk je daar over na?

'Als mij dit soort dingen gaan overkomen, kan ik oprecht zeggen dat ik er qua gezondheid alles aan heb gedaan om het te voorkomen. Het zij dan zo. Causaliteit (of het een oorzaak heeft, red.) kun je als dementerende ook minder of niet beredeneren. Achteraf denk ik wel eens: ik had vaker naar mijn vader moeten gaan. Als ik er was, was er geen gesprek maar draaide het om de aanwezigheid. Ik heb een nieuwe waardering voor de impact van je keuzes over hoe je met dit soort uitdagingen omgaat.'